

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

ВІСНИК

Науково-дослідної лабораторії

інклюзивної педагогіки

Випуск ІХ

«Спеціальна та інклюзивна освіта: теорія, методика, практика»

Матеріали ІХ Всеукраїнської науково-практичної конференції
(30-31 березня 2023 р.)

УМАНЬ
2023

В53

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР ТА ВІДПОВІДАЛЬНА ЗА ЗБІРНИК:

Малишевська І. А., д-р пед. наук, проф., проф. кафедри спеціальної та інклюзивної освіти, завідувач лабораторії інклюзивної педагогіки Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Бондаренко Ю. А., д-р пед. наук, проф., проф. кафедри спеціальної та інклюзивної освіти, завідувач науково-дослідної лабораторії проблем інклюзивної освіти Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка;

Колупасєва А. А., д-р пед. наук проф., член-кореспондент НАПН України, заслужений діяч науки і техніки України, головний науковий співробітник відділу інклюзивного навчання Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України;

Кравченко О. О., д-р пед. наук проф., декан факультету соціальної та психологічної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Махомета Т. М. - канд. пед. наук, декан факультету фізики, математики та інформатики, професор кафедри вищої математики та методики її навчання Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Попиченко С. С. - канд. пед. наук, доц., декан факультету дошкільної та спеціальної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Таранченко О. М., д-р пед. наук проф., головний науковий співробітник відділу освіти дітей з порушеннями слуху Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України;

Цимбал-Слатвінська С. В., д-р пед. наук, проф., проф. кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Слатвінська А. А., канд. пед. наук, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

ТЕХНІЧНИЙ РЕДАКТОР:

Лисинюк О. Р. - старший лаборант кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Рекомендовано до друку вченою радою факультету дошкільної та спеціальної освіти

*Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини
(протокол № 10 від 22 березня 2023 року)*

Вісник Науково-дослідної лабораторії інклюзивної педагогіки. Вип. 9 : Спеціальна В53 та інклюзивна освіта: теорія, методика, практика : матеріали 9-ої Всеукр. наук.-практ. конф. (30-31 березня 2023 р.) / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини ; [головред. Малишевська І. І. [та ін.]. - Умань: Візаві, 2023 р. - 217 с.

До збірника увійшли матеріали ІХ Всеукраїнської науково-практичної конференції: «Спеціальна та інклюзивна освіта: теорія, методика, практика». Основна тематика представлених доповідей відповідає напрямкам роботи конференції: теоретичні основи спеціальної та інклюзивної освіти в умовах сучасності; сучасні проблеми спеціальної та інклюзивної освіти; практичні аспекти спеціальної та інклюзивної освіти; психолого-педагогічний супровід осіб з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного освітнього простору.

УДК 376-056(06)

© Уманський державний педагогічний Університет імені Павла Тичини, 2023

ЗМІСТ

Багно Валерія. Співпраця вчителя та асистента вчителя класу з інклюзивним навчанням	7
Бесараб Ганна. Розвиток ритмічної сторони мовлення дошкільників із дизартрією	10
Білан Валентина. До проблеми підготовки майбутніх учителів початкових класів до розвитку мовлення молодших школярів із загальним недорозвиненням мови	13
Білінська Інна. Розвиток самооцінки у молодших школярів з порушенням писемного мовлення	17
Бондаренко Юлія. Підготовка здобувачів освіти спеціальності 016 Спеціальна освіта в умовах військового стану	20
Вовченко Ольга. Діти молодшого шкільного віку з епілепсією за умов воєнних дій: психологічна підтримка	23
Воротинцева Олена. Психолого-педагогічний супровід студентів закладів професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти педагогічними працівниками інклюзивно-ресурсних центрів	27
Гаяш Оксана. Взаємозв'язок освітньої та корекційної мети при плануванні уроку в класі з інклюзивним навчанням	32
Гірська Людмила. Використання логічних блоків Золтана Дьенеша в роботі з дітьми з особливими освітніми потребами	35
Гнасько Валентина, Хрипун Даря. Навички читання як засіб корекції системних порушень мовлення у дітей дошкільного віку 3 8 Гнепа Ольга, Шуляк Світлана. Можливості педагогічного супроводу дітей старшого дошкільного віку з особливими освітніми потребами в процесі соціального пізнання	41
Голуб Надія, Морозюк Валентина. Проектна діяльність дітей молодшого шкільного віку в умовах інклюзивного навчання	44
Гончаренко Світлана. Корекційно-розвиткові заняття з розвитку фонематичного слуху у дошкільників із загальним недорозвитком мовлення	47
Гузь Інна. Мистецько-творча компетентність як чинник розвитку дітей дошкільного віку з порушеннями зору	50
Гусак Катерина. Вплив батьківського клубу на психоемоційний стан батьків дітей з порушеннями психофізичного розвитку	55
Даниленко Дарина. Корекційно-розвивальний супровід дітей дошкільного віку зі зниженим зором	58

Денисенко Людмила, Хрипун Дар'я. Корекційно-педагогічна робота з профілактики дискалькульї у молодших школярів із	
тяжкими порушеннями мовлення.....	61
Зборовська Леся, Вернигор Оксана. Розвиваємо компетентності у дітей з	
ООП використовуючи робочі зошити на уроках біології	
та українській мові і літератури.....	64
Кашуба Любомира, Чекан Оксана. Каністерапія як метод	
психокорекції в спеціальній освіті	67
Кляп Маріанна, Барна Христина. Логоритмічні вправи як корекційний засіб	
подолання загального недорозвинення	
мовлення.....	72
Коваль-Бардаш Людмила. Організаційно-методичні аспекти	
логопедичного супроводу у здо з інклюзивним навчанням	76
Колишкін Олександр. Практичні аспекти використання засобів адаптивної	
фізичної культури в умовах спеціального закладу	
освіти.....	81
Колісніченко Катерина, Слатвінська Анна. Сенсорний розвиток дітей	
молодшого дошкільного віку з особливими	
освітніми потребами засобами ігрової діяльності	86
Коляда Наталія, Поліщук Наталія. Інклюзивне волонтерство	
як суспільна потреба	89
Кравченко Оксана. Інклюзивне навчання осіб з особливими	
освітніми потребами у закладах вищої освіти	92
Куцоланська Альона. Проблематика (мімікрія) інклюзивної	
освіти в сучасному суспільстві	95
Логутенко Олена. Особливості комунікативних умінь і навичок дітей старшого	
дошкільного віку із затримкою психічного	
розвитку	98
Малишевська Ірина. Управлінська діяльність команди	
педагогічних фахівців в умовах інклюзивної освіти	101
Малишевська Ірина, Сук Наталія. Проблеми формування комунікативної	
діяльності у дітей з інтелектуальними	
порушеннями	104
Мельник Віта, Авраменко Оксана. Виховання ініціативності	
особистості як психолого-педагогічна проблема.....	107
Мельникова Ольга. Особливості соціального розвитку дитини із затримкою	
психічного розвитку в умовах інклюзивного навчання.....	110
Мироненко Наталія. Розвиток вміння переказувати текст у	
дітей молодшого шкільного віку з порушенням інтелекту	114

Моргай Лілія. Розвиток інклюзивної освіти в Україні	117
Мороз Владислав. Збагачення словника старших дошкільників з знім фразеологізмами.....	120
Нагорна Олена. Інноваційні технології в інклюзивному освітньому середовищі	124
Овчарук Катерина. Розвиток емоційно-оцінної лексики у дітей старшого дошкільного віку з моторною алалією.....	128
Орлова-Дахно Ольга, Шаповал Олена, Слатвінська Анна. Формування рухових функцій у дошкільників з ДЦП.....	131
Пісняк Валентина. Підготовка майбутніх учителів початкової школи до використання мобільних застосунків та арт-терапії з дітьми з особливими освітніми потребами.....	134
Пустомитенко Ольга, Авраменко Оксана. Феномен ціннісного самосприйняття особистості у наукових дослідженнях.....	137
Пятак Наталія, Лемещук Марина. Проблеми розвитку комунікативних умінь молодших школярів із загальним недорозвиненням мовлення.....	139
Руденко Тетяна. Організація навчання дітей з особливими освітніми потребами.....	143
Рудяк Яна, Лемещук Марина. Емоційна стійкість вчителя-логопеда в роботі з дітьми з розладами аутистичного спектру.....	147
Русіна Віталіна. Розвиток комунікативних навичок у дітей старшого дошкільного віку із знім у процесі логопедичної роботи.....	151
Свіргун Сніжана. Деякі аспекти проблеми взаємодії вчителя-логопеда і батьків дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку.....	154
Святенко Алла. Особливості самоусвідомлення власного тіла дітей дошкільного віку з затримкою психічного розвитку.....	157
Славинська Наталія. Формування умінь побудови речень у мовленні дітей з ЗНМ.....	162
Сорокун Катерина. Вплив фольклору на мовленнєвий розвиток дітей із порушенням мовлення.....	165
Сорочан Марина. Універсальний дизайн в освіті як елемент інклюзивного освітнього середовища в закладах дошкільної освіти.....	168
Стеценко Ганна, Іщенко Людмила. Розвиток комунікативної компетентності дошкільників із загальним недорозвиненням мовлення	171
Стрілець Віталіна. Перспективи сучасної логопедичної практики повернення мовленнєвої активності.....	175

Таранченко Оксана. Соціальне інтегрування дітей з ооп: як досягти соціальної дієздатності	178
Терещенко Назар. Розвиток зв'язного мовлення дошкільників із ЗПР засобами театралізованої діяльності	183
Токар Любов. Розвиток позитивної мотивації майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти в інклюзивному освітньому середовищі.....	186
Хоменко Людмила. Розвиток мислення у дітей з розумовою відсталістю у процесі ознайомлення з прислів'ями та приказками	189
Цимбал-Слатвінська Світлана. Стратегії формування безбар'єрного комунікативного середовища засобами невербальної комунікації.....	191
Чекан Оксана. Використання комп'ютерних ігор у роботі з дітьми, що мають ООП: досвід науковців	194
Чекотун Олена, Малишевська Ірина. Проблеми співпраці закладу освіти з батьками дітей з особливими освітніми потребами	198
Черніченко Людмила, Бебешко Оксана. Сімейне виховання дітей дошкільного віку з порушеннями мовленнєвого розвитку.....	201
Черніченко Людмила, Бондар Вікторія. Формування лексико-граматичної сторони мовлення у дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення	204
Чобанян Анна. Актуалізація застосування заходів з підтримки психічного здоров'я батьків дітей з ООП.....	207
Шмелькова Олена. Нормативне забезпечення інклюзивної освіти на сучасному етапі розвитку України	210
Штангей Світлана. Індивідуальне навчання дітей із порушеннями опорно-рухового апарату в педагогічній практиці	214
Ясентюк Галина, Іщенко Людмила. Віктимогенність освітнього середовища як чинник соціальної дезадаптації молодших школярів.....	218

*Моргай Лілія,
доктор філософії, доцент, доцент кафедри соціальної
педагогіки та соціальної роботи Уманського державного
педагогічного університету імені Павла Тичини*

РОЗВИТОК ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Інклюзивна освіта – це система освітніх послуг, що базується на принципі забезпечення основного права дитини на освіту та права навчатися за місцем проживання в умовах загальноосвітнього закладу.

В Україні, за даними офіційної статистики, чисельність дітей з інвалідністю досягає 15 відсотків. Ця цифра є шокуючою. Це діти із порушенням зору, слуху, вадами мовлення, рухового апарату, із затримками психомовного розвитку, неврологічними проблемами тощо. У зв'язку з цим постає важливе питання запровадження інклюзивного навчання, формування нової філософії державної політики щодо дітей та молоді з особливими освітніми потребами, вдосконалення та розвитку нормативно-правової бази відповідно до міжнародних договорів у сфері прав людини [1].

Конвенція ООН про права дитини, як документ міжнародного рівня, висуває вимоги до кожної держави щодо розробки та вдосконалення законодавчої бази для виконання важливого принципу усіх демократичних суспільств, що кожна дитина, незалежно від стану її здоров'я, наявності інтелектуального або розумового порушення має право на одержання якісної освіти.

Однією з форм навчання дітей з особливими освітніми потребами є визнана в багатьох країнах світу інклюзивна форма навчання. Інклюзивна освіта – це система освітніх послуг, що базується на принципі забезпечення основного права дитини на освіту та права навчатися за місцем проживання в умовах загальноосвітнього закладу. Для забезпечення рівних можливостей доступу до якісної освіти інклюзивні навчальні заклади повинні адаптувати програми й плани, форми й методи навчання та ресурси до індивідуальних потреб дітей з особливими освітніми потребами [1].

В нашій країні початок інтеграційних процесів «особливих дітей» у масову шкільну систему почався з 90-х років минулого століття. У 2001 р. Міністерство освіти і науки України, Інститут спеціальної педагогіки АПН України та Всеукраїнський фонд «Крок

за кроком» започаткували науково-педагогічний експеримент «Соціальна адаптація та інтеграція в суспільство дітей з особливостями психофізичного розвитку шляхом організації їх навчання у загальноосвітніх закладах», основна мета якого є розробка і реалізація механізму інтеграції дітей з особливостями психофізичного розвитку в загальноосвітні навчальні заклади, ранньої інтеграції цих дітей в соціальне середовище з урахуванням їх типологічних та індивідуальних особливостей. Але остаточно інклюзивна освіта стала підтримуватись законодавчою базою України з 2010 року, коли до Закону України «Про загальну середню освіту» були внесені зміни, згідно з якими загальноосвітні навчальні заклади могли повноправно створювати спеціальні та інклюзивні класи для навчання дітей з особливими потребами. У жовтні 2010 року МОН молодь спорту України затвердило «Концепцію розвитку інклюзивної освіти», а в серпні 2011 року Кабінет міністрів України затвердив «Порядок організації інклюзивного навчання в загальноосвітніх навчальних закладах». Нині інклюзивне навчання поширюється у всіх регіонах України [3].

Основними принципами інклюзивної освіти є: рівний доступ до навчання в загальноосвітніх закладах та отримання якісної освіти кожною дитиною; визнання здатності до навчання кожної дитини та необхідність створення суспільством відповідних умов для цього; забезпечення права дітей розвиватись у родинному оточенні та мати доступ до всіх ресурсів місцевої спільноти; залучення батьків до навчального процесу дітей, як рівноправних партнерів та їх перших учителів; навчальні програми, які ґрунтуються на особистісно орієнтованому та індивідуальному підходах, що сприяють розвитку навичок навчання протягом усього життя; визнання факту, що інклюзивне навчання передбачає додаткові ресурси, необхідні для забезпечення особливих освітніх потреб дитини; використання результатів сучасних досліджень та практики в реалізації інклюзивної моделі навчання; командний підхід у вихованні та навчанні дітей, який передбачає залучення педагогів, батьків, спеціалістів [3].

Значний внесок у справу пропаганди інклюзивної освіти зроблено українсько-канадським проектом «Інклюзивна освіта для дітей з особливими освітніми потребами в Україні», який здійснювався за підтримки Канадської агенції з міжнародного розвитку.

Отже, інклюзивне навчання відображає одну з головних демократичних ідей – усі є цінними й активними членами суспільства. Інклюзія означає розкриття кожного за допомогою освітньої програми, яка є достатньо складною, але відповідає його здібностям. Вона враховує потреби, а також спеціальні умови та підтримку, яка забезпечується медико-соціальним та психолого-педагогічним супроводом.

Список використаних джерел

1. Розвиток інклюзивної освіти в Україні.

URL : <http://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/17705/2227.pdf?sequence=3&isAllowed=y>.

2. Інклюзивна освіта в Україні: успіхи, проблеми, перспективи.

URL : http://uondmr.at.ua/00/inkluzivna_osvita_v_ukrajini.pdf.

3. Інклюзивна освіта України: проблеми та шляхи їх вирішення.

URL : <https://naurok.com.ua/inklyuzivna-osvita-problemi-ta-perspektivi-126325.html>

